

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบสภาพห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสงขลา กับ เกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

สมมุติฐานในการวิจัย

๑. สภาพที่แท้จริงของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา กับ เกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ไม่แตกต่างกัน
๒. สภาพของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา ระหว่างโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนไม่แตกต่างกัน

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดทุกสังกัด จำนวน ๔๔ คน คือบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๒๔ คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนทั้งหมด ๔๗๐ โรงเรียน บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล ๑๑ คน จาก ๑๑ โรงเรียน บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ๓ คน จาก ๓ โรงเรียน และบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ ๑๒ คน จาก ๑๒ โรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเป็นลำดับดังนี้

๑. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของห้องสมุด และแบบบันทึกการสังเกตด้วยตนเอง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ท่านตรวจแก้ แล้วทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๒. นำแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากรทั้ง ๔๔ คน พร้อมกับใช้แบบบันทึกการสังเกตห้องสมุดโรงเรียนแต่ละแห่งโดยตนเองด้วย
๓. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (x) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบสภาพห้องสมุดโรงเรียนกับเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการทดสอบค่าที่ (t - test) เปรียบเทียบสภาพห้องสมุดระหว่างสังกัด คือโรงเรียนประชาบาล เทศบาล กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธี เอส ของ เชฟเฟ่ (Scheffé's S-Method)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัด คือโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ ปรากฏผลสรุปได้ดังนี้

ก. ข้อมูลส่วนที่ปรากฏอยู่ใน เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

๑. เนื้อที่

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีเนื้อที่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๔ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๕๓.๑๙ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๓.๑๙

๒. ครุภัณฑ์

๒.๑ จำนวนโต๊ะ - เก้าอี้

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มิ่จำนวนโต๊ะเก้าอี้ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๘ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๕๗.๘๗ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๗.๕๔ ส่วนห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๒.๑๓

๒.๒ ชั้นหนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มิ่ชั้นหนังสือมิ่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๕ ส่วนห้องสมุดที่มีชั้นหนังสือได้เกณฑ์มาตรฐานได้แก่ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๔.๙๓ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๓.๑๗ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๒.๑๓

๒.๓ ชั้นนิตยสาร

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มิ่ชั้นนิตยสารมิ่ได้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๗๓.๔๐ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๒๖.๖๐ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๕.๕๔ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๑.๐๖

๒.๔ แผ่นป้ายนิทรรศการ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มิ่แผ่นป้ายนิทรรศการมิ่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕๗ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๒๕.๕๓ ส่วนห้องสมุดที่มีแผ่นป้ายนิทรรศการได้เกณฑ์มาตรฐานได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๓.๔๐ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๒.๑๓

๒.๕ ตู้เก็บจุลสาร

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มิ่ตู้เก็บจุลสารมิ่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๕ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ

๘.๕๑ ซึ่งเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลเพียงสังกัดเดียว

๒.๖ ผู้บัตร์รายการ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีผู้บัตร์รายการไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๘๑ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓.๑๙ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒.๑๓ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๑.๐๖

๒.๗ ที่วางหนังสือพิมพ์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีที่วางหนังสือพิมพ์ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗๒ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๖๓.๘๓ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละเท่ากันคือร้อยละ ๖.๓๘ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๖.๑๓

๒.๘ โต๊ะรับ - ส่งหนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีโต๊ะรับส่งหนังสือไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๑ และได้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๔๑.๔๙ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๓๔.๐๔ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๕.๓๒ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๒.๑๓

๒.๙ โต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีโต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๙ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๕๓.๑๙ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๘.๕๑ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๒.๑๓ และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ร้อยละ ๑.๐๖

๒.๑๐ ตู้เก็บอุปกรณ์การสอน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีตู้เก็บอุปกรณ์การสอนไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๔๗ และที่ได้เกณฑ์มาตรฐานมีเพียงร้อยละ ๒๕.๕๓ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๒.๓๔ ห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ร้อยละ ๒.๑๓ และห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๑.๐๖

๒.๑๑ รถเข็นหนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ ๔๘.๔๔ ไม่มีรถเข็นหนังสือเลย มีห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาเพียงสังกัดเดียวที่มีรถเข็นหนังสือและได้เกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๖

๒.๑๒ เครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องพิมพ์ดีดเลย คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๕ มีเครื่องพิมพ์ดีดและได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๕.๒๖ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒.๑๓ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาสังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๑.๐๖

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ลูกโลก

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีจำนวนลูกโลกได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๖๖ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๔๖.๘๑ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๕.๓๒ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๑.๐๖

๓.๒ แผนที่

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีจำนวนแผนที่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๗ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ

๕๕.๓๒ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๔.๒๖ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๒.๑๓ และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ร้อยละ ๑.๐๖

๔. วัสดุสิ่งพิมพ์

๔.๑ หนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีจำนวนหนังสือต่อเด็กเรียน ๑ คนไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๘๐.๘๕ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๑๗.๑๔ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๑๗.๐๒ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๑.๐๖

๔.๒ วารสาร

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่บอกรับวารสารไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๖๕.๙๖ และได้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๓๔.๐๔ ซึ่งแยกเป็นห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๑.๒๘ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๖.๓๘ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์สังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๓.๑๔

๔.๒.๑ วารสารวิชาการ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่บอกรับวารสารวิชาการไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๔๘ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๒๕.๕๒ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๑๕.๕๕ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๔.๒๕ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๓.๑๗ และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ร้อยละ ๒.๑๓

๔.๒.๒ นิตยสารทั่วไป

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่บอกรับนิตยสารทั่วไปไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๔๙.๔๗ และได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ

๔๐.๔๓ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๖.๖๐ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล ร้อยละ ๔.๕๗ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และห้องสมุดโรงเรียนราษฎรสังกัดละ เท่า กันคือร้อยละ ๒.๑๓

๔.๓ หนังสือพิมพ์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่บอกรับหนังสือพิมพ์ไม่ได้ เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒๕ และได้ตามเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๕ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๒๘.๗๒ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลและห้องสมุดโรงเรียนราษฎรสังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๗.๔๕ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๒.๑๓

๕. บุคลากร

๕.๑ บรรณารักษ์

๕.๑.๑ วุฒิทางการศึกษา

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางการศึกษาได้ เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๘ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๗๒.๓๕ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล และห้องสมุดโรงเรียนราษฎรสังกัดละ เท่ากันคือร้อยละ ๔.๕๘ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๓.๑๔

๕.๑.๒ วุฒิบรรณารักษศาสตร์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิบรรณารักษศาสตร์ไม่ได้ เกณฑ์มาตรฐานคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๕๑ และที่ได้ เกณฑ์มาตรฐานมีเพียงร้อยละ ๑๘.๐๙ ซึ่งแยกเป็น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลร้อยละ ๔.๕๘ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลร้อยละ ๔.๒๖ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาร้อยละ ๓.๑๔ และห้องสมุดโรงเรียนราษฎรร้อยละ ๑.๐๖

๔.๒ คณงานดูแลความสะอาดตามคำสั่งของบรรณารักษ์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดไม่มีถังกักไค
มีคณงานดูแลความสะอาดตามคำสั่งของบรรณารักษ์เลย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาใน
จังหวัดสงขลา กับ เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่กระทรวงศึกษา
ธิการกำหนดไว้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ กล่าวคือสภาพห้องสมุด
โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่ได้ เกณฑ์มาตรฐาน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติ
ฐานข้อที่ ๑

อนึ่งจากการเปรียบเทียบสภาพของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา
ระหว่างโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนกรมสามัญศึกษา และโรงเรียน
ราษฎร์ ปรากฏผลดังนี้

ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลและห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์มีความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์
มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๔ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ ๒

นอกจากนี้ผลจากการวิเคราะห์สภาพห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในรายการ
อื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในเกณฑ์มาตรฐานยังสนับสนุนผลดังกล่าวด้วยดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนที่ไม่ปรากฏอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

๑. อาคารสถานที่

๑.๑ ที่ตั้งห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาทุกสังกัดส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับ
อาคารอื่น ๆ ร้อยละ ๖๒.๗๗ รองลงมาเป็นมุมหนึ่งของห้องเรียนร้อยละ ๒๑.๒๘ และเป็น
อาคารเฉพาะร้อยละ ๑๓.๓๓

๑.๒ การถ่ายเทของอากาศภายในห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ถ่ายเทปานกลางร้อยละ ๖๐.๖๔ รองลงมาอากาศถ่ายเทดีมากร้อยละ ๓๗.๒๓ และอากาศถ่ายเทไม่ดีร้อยละ ๒.๑๓

๑.๓ แสงสว่างภายในห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีแสงสว่างภายในห้องสมุดเพียงพอร้อยละ ๘๒.๕๕ รองลงมาไม่มีแสงสว่างไม่เพียงพอร้อยละ ๕.๑๓ และแสงจ้าเกินไปร้อยละ ๒.๑๒

๒. บุคลากร

๒.๑ ความเข้าใจของบรรณารักษ์เกี่ยวกับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ทราบว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาร้อยละ ๕๓.๑๓ รองลงมาไม่ทราบร้อยละ ๔๐.๖๘ และมีห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเพียงร้อยละ ๒๑.๒๘ ที่มีเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานของห้องสมุด

๒.๒ ครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ร้อยละ ๖๔.๘๘ และมีผู้ช่วยบรรณารักษ์เพียงร้อยละ ๓๕.๑๑

๒.๓ นักเรียนช่วยงานห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุดร้อยละ ๖๘.๑๕

๓. อุปกรณ์การสอน

๓.๑ รูปภาพ แผนภูมิ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีรูปภาพ แผนภูมิร้อยละ ๕๖.๓๘

๓.๒ ภาพผลิต

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีภาพผลิตเลยร้อยละ ๗๑.๒๘ และมีภาพผลิตเพียงร้อยละ ๒๘.๗๒

๓.๓ วัสดุ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีวัสดุเลยร้อยละ ๙๖.๘๑ และมีวัสดุเพียงร้อยละ ๓.๑๙

๓.๔ เครื่องบันทึกเสียง

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องบันทึกเสียงเลยร้อยละ ๙๕.๗๐ และมีเครื่องบันทึกเสียงเพียงร้อยละ ๒๔.๓๐

๓.๕ แผ่นเสียง

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีแผ่นเสียงเลยร้อยละ ๙๑.๔๔ และมีแผ่นเสียงเพียงร้อยละ ๘.๕๖

๓.๖ วิทยุ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีวิทยุเลยร้อยละ ๖๕.๑๕ และมีวิทยุเพียงร้อยละ ๓๐.๘๕

๓.๗ อุปกรณ์อื่น ๆ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา ร้อยละ ๘.๕๑ มีอุปกรณ์ประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น พระพุทธรูป พระบรมรูปรัชกาลต่าง ๆ

หลักศิลาจารึกจำลอง วัตถุโบราณ หุ่นจำลองโรงเรียน และอุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๔. วัสดุสิ่งพิมพ์

๔.๑ ความเพียงพอและขาดแคลนหนังสือแต่ละประเภท

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ขาดแคลนหนังสือในทุกหมวดวิชาเรียงตามลำดับจากหมวดที่ขาดแคลนมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้คือ หมวดปรัชญา หนังสืออ้างอิง หมวดวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ หมวดศิลปะและการบันเทิง หมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ หมวดภาษาศาสตร์ หมวดประวัติศาสตร์ หนังสือเด็ก หมวดเบ็ดเตล็ด หมวดศาสนา หมวดสังคมศาสตร์ นวนิยาย และหมวดวรรณคดี

๔.๒ การเก็บวารสารเก่า

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เก็บวารสารเก่าโดยเก็บรวบรวมไว้ร้อยละ ๕๔.๔๕ รองลงมาบรรณารักษ์เป็นผู้เก็บเล่มร้อยละ ๓๕.๑๐

๔.๓ การเก็บหนังสือพิมพ์เก่า

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เก็บหนังสือพิมพ์เก่าโดยเก็บขายทั้งหมดร้อยละ ๖๘.๐๘ รองลงมาทำสมุดภาคเก็บไว้ในตู้จุลสารร้อยละ ๗.๔๕ และเก็บรวบรวมไว้ร้อยละ ๔.๒๖

๕. การทำบัตรรายการ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ยังไม่ได้ทำบัตรรายการร้อยละ ๕๕.๕๗ รองลงมาทำค้างอยู่ในระหว่างการทำบัตรรายการร้อยละ ๓๕.๑๐ และที่ทำบัตรรายการเป็นปัจจุบันอยู่เสมอมีเพียงร้อยละ ๕.๓๒

๖. การบริการ

๖.๑ เวลาเปิด - ปิด บริการห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เปิดบริการตั้งแต่เวลา ๗.๐๐ - ๗.๓๐ น. เป็นต้นไป และปิดบริการเวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๖.๒ การบริการให้นักเรียนยืมหนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ให้นักเรียนยืมหนังสือได้ครั้ง ๑ - ๓ เล่มต่อนักเรียน ๑ คน และต้องส่งคืนภายใน ๗ วัน

๖.๓ การบริการให้ครูอาจารย์ยืมหนังสือ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ให้ครูอาจารย์ยืมหนังสือครั้งละไม่เกิน ๗ เล่มต่อ ๗ วัน ร้อยละ ๕๔.๕๗ รองลงมายืมได้ไม่จำกัดทั้งจำนวนเล่มและเวลาส่งคืนร้อยละ ๒๑.๒๘ และยืมได้ไม่จำกัดจำนวนเล่มแต่จำกัดเวลาส่งคืนร้อยละ ๑๒.๗๑

๖.๔ บริการหนังสือจอง

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีบริการหนังสือจองเลยร้อยละ ๘๗.๒๓ และมีบริการหนังสือจองเพียงร้อยละ ๑๒.๗๗

๖.๕ บริการตอบคำถามแก่ครูและนักเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีบริการตอบคำถามแก่ครูและนักเรียนร้อยละ ๖๕.๘๖ และมีบริการตอบคำถามเพียงร้อยละ ๓๔.๐๔

๖.๖ บริการแนะแนวการอ่าน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีบริการแนะแนวการอ่านร้อยละ ๕๘.๕๑ และมีบริการแนะแนวการอ่านร้อยละ ๔๑.๔๙

๖.๗ การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่มีการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดร้อยละ ๕๑.๑๗ และมีการปฐมนิเทศเพียงร้อยละ ๔๘.๘๓

๖.๔ การจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุดเลยร้อยละ ๕๔.๖๔ และที่จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุดเพียงร้อยละ ๕.๓๒

๖.๕ บริการอื่น ๆ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลามีการจัดบริการห้องสมุดในด้านอื่น ๆ ที่สำคัญคือ การเปิดบริการให้ประชาชนเข้าใช้ห้องสมุดในวันเสาร์ ซึ่งการจัดบริการนี้มีในห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลรวม ๕ โรงเรียน

๗. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

๗.๑ การเล่านิทาน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดเล่านิทานร้อยละ ๖๓.๔๓ รองลงมาจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๓๐.๘๕ และจัดบ่อยร้อยละ ๕.๓๒

๗.๒ การจัดนิทรรศการในวันสำคัญต่าง ๆ

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีการจัดนิทรรศการในวันสำคัญต่าง ๆ ร้อยละ ๗๐.๒๑ แบ่งเป็นจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๓๖.๑๗ และจัดบ่อยร้อยละ ๓๔.๐๔

๗.๓ การแนะนำหนังสือใหม่

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีการจัดแนะนำหนังสือใหม่ร้อยละ ๖๕.๕๖ แบ่งเป็นจัดนานครั้งและจัดบ่อยอย่างละเท่ากันคือร้อยละ ๓๒.๕๔

๗.๔ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเลยร้อยละ ๕๕.๗๔ และจัดนานครั้งเพียงร้อยละ ๕.๒๖

๗.๕ การฉายภาพยนตร์ สไลด์

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดฉายภาพยนตร์ สไลด์เลยร้อยละ ๙๒.๕๕ และจัดนาน ๆ ครั้งเพียงร้อยละ ๗.๔๕

๗.๖ การทนายปัญหา

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เคยจัดทนายปัญหา ร้อยละ ๕๕.๓๒ แบ่งเป็นนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๓๙.๓๖ และจัดบ่อยร้อยละ ๑๕.๙๖

๗.๗ การประกวดการอ่าน

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดประกวดการอ่านร้อยละ ๖๕.๙๖ รองลงมาจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๒๔.๗๒ และจัดบ่อยร้อยละ ๕.๓๒

๗.๘ การทำวารสารสำหรับเด็ก

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดทำวารสารสำหรับเด็กร้อยละ ๘๔.๐๔ รองลงมาจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๑๑.๗๐ และจัดบ่อยร้อยละ ๔.๒๖

๗.๙ การจัดทัศนศึกษา

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดทัศนศึกษาเลยร้อยละ ๘๒.๐๘ และมีจัดนาน ๆ ครั้งเพียงร้อยละ ๑๗.๐๒

๗.๑๐ การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ห้องสมุดร้อยละ ๕๙.๕๗ แบ่งเป็นจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๓๗.๖๓ และจัดบ่อยร้อยละ ๒๒.๓๔

๗.๑๑ การจัดหาหนังสือสำหรับเด็กมาจำหน่าย

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ไม่เคยจัดหนังสือ

สำหรับเด็กจำหน่ายร้อยละ ๘๖.๑๗ รองลงมาจัดนาน ๆ ครั้งร้อยละ ๙.๕๗ และจัดบ่อย
ร้อยละ ๔.๒๖

๗.๑๒ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาจัดขึ้นมีดังนี้

- ๗.๑๒.๑ การประกวดการคัดลายมือ มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประชา
บาล ๑ โรงเรียน และห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล ๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๒ การประกวดเรียงความ มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประชาบาล
๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๓ การประกวดวาดภาพ มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประชาบาล
๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๔ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลและ
ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลสังกัดละ ๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๕ การตัดข่าวที่น่าสนใจบนแผ่นป้ายนิทรรศการ มีจัดในห้องสมุด
โรงเรียนประชาบาล และห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลสังกัดละ ๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๖ การประกวดเขียนกลอน มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประชาบาล
๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๗ การประกวดคำขวัญห้องสมุด มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประชา
บาล ๑ โรงเรียน
- ๗.๑๒.๘ การประกวดขายยอดเยียมมีจัดในโรงเรียนประชาบาล ๑ แห่ง
- ๗.๑๒.๙ การสอนวิธีซ่อมหนังสือ มีจัดในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา
๑ โรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ได้เกณฑ์มาตรฐานรวม ๕ รายการ คือ

๑. เนื้อที่ห้องสมุด ส่วนใหญ่มีเนื้อที่พอเหมาะ และสถานที่ตั้งอยู่ร่วมกับอาคารเรียน การถ่ายเทของอากาศและแสงสว่างภายในห้องก็อยู่ในสภาพที่เหมาะสม แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นที่จะจัดให้มีห้องสมุดขึ้นในโรงเรียนด้วย ถึงแม้ว่าบางโรงเรียนยังไม่มีเนื้อที่สำหรับห้องสมุดโดยเฉพาะ ก็ยังพยายามจัดไว้เป็นมุมหนึ่งของห้องเรียน

๒. โต๊ะ - เก้าอี้ ส่วนใหญ่มีจำนวนโต๊ะ เก้าอี้เหมาะสมกับขนาดของห้องสมุด ในห้องสมุดแต่ละแห่งก็มีโต๊ะ เก้าอี้ชนิดต่าง ๆ แตกต่างกันไปเช่น มีโต๊ะกลม โต๊ะสี่เหลี่ยม เก้าอี้เตี้ยว เก้าอี้ชนิดนั่งได้ ๒ - ๔ คน หรือหกคน เป็นต้น ส่วนห้องสมุดที่มีโต๊ะ เก้าอี้ไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ก็พยายามแก้ปัญหาโดยจัดหาวัสดุในท้องถิ่น เช่น เสื่อ สำหรับปูให้นักเรียนนั่งอ่านหนังสือ เป็นต้น

๓. ที่วางหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่มีที่วางหนังสือพิมพ์เหมาะสมกับสภาพและฐานะของห้องสมุดโรงเรียนนั้น โรงเรียนที่ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดทำอย่างถาวร ก็สร้างที่วางหนังสือพิมพ์ด้วยวัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนได้ดี

๔. โต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่มีเพียงพอเท่าจำนวนคน ซึ่งบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ได้ใช้เป็นที่โต๊ะทำงานส่วนตัวแทนโต๊ะในห้องพักรู ทำให้มีเวลาในการควบคุมดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใช้ห้องสมุดได้ตลอดเวลาที่ไม่มีชั่วโมงสอน

๕. อุปกรณ์การสอน คือ ลูกโลก และแผนที่ ส่วนใหญ่มีจำนวนเพียงพอ แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าอุปกรณ์การสอน เหล่านี้ครูและนักเรียนไม่ค่อยใช้ประโยชน์เท่าใดนัก

ส่วนรายการอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ผู้วิจัยคิดว่าอาจมีสาเหตุ เนื่องจากไม่บังคับปริมาณในการจัดซื้อ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญหรือไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับห้องสมุด และอาจมีสาเหตุอื่น ๆ อีกเฉพาะรายการดังนี้

๑. ชั้นหนังสือ ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓๖.๑๖ เท่านั้น เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะห้องสมุดทุกสังกัดมีหนังสือน้อยจนกระทั่งยังมีที่ว่างอย่างมากบนชั้นหนังสือ ซึ่งมีจำนวนไม่ได้มาตรฐานดังกล่าวแล้วด้วย

๒. ชั้นนิตยสาร ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓๖.๖๐ เหตุผลสำคัญที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะห้องสมุดสังกัดต่าง ๆ บอกรับนิตยสารเพียงจึงไม่มีความจำเป็นในการจัดหาชั้นนิตยสารไว้ ผลจึงปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนหลายแห่งยังไม่รับนิตยสารเลย ดังเช่น ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลไม่มีนิตยสาร ๓๔ โรงเรียน ใน ๖๘ โรงเรียน และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ไม่มีชั้นนิตยสาร ๕ โรงเรียน ใน ๑๒ โรงเรียน

๓. แผ่นป้ายนิทรรศการ ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๒๕.๕๓ เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะผู้จัดทำไม่ทราบเกณฑ์มาตรฐานของขนาดแผ่นป้ายนิทรรศการจึงทำไม่ได้ เกณฑ์มาตรฐานทำให้แผ่นป้ายนิทรรศการที่มีอยู่มีหลายขนาดแตกต่างกัน และห้องสมุดโรงเรียนหลายโรงเรียนก็ยังไม่ใช้แผ่นป้ายนิทรรศการเลย ดังเช่น โรงเรียนราษฎร์ไม่มีถึง ๑๐ โรงเรียน ในจำนวน ๑๒ โรงเรียน

๔. ตู้เก็บจุลสาร ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๔.๕๐ เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะห้องสมุดสังกัดต่าง ๆ มีจุลสารน้อยจึงไม่เห็นความจำเป็นในการจัดหาตู้เก็บจุลสารไว้ ผลจึงปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลไม่มีตู้เก็บจุลสารเลย ๕๕ โรงเรียน ใน ๖๘ โรงเรียน ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล และห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ไม่มีตู้เก็บจุลสารเลยทุกโรงเรียน เป็นต้น

๕. ตู้บัตรรายการ ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓.๑๙ เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะหนังสือมีน้อยจนบรรณารักษ์ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องซื้อตู้บัตรรายการ หรืออาจเห็นว่าตู้บัตรรายการมีวางจำหน่ายน้อยสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

ผลจึงปรากฏว่ามีโรงเรียนประชาบาลถึง ๖๐ โรงเรียน ใน ๖๔ โรงเรียน โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนราษฎร์ทุกโรงเรียนไม่มีตู้บัตรรายการเลย และปรากฏว่ามีบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ ถึงร้อยละ ๕๔.๕๗ ก็ไม่ได้ทำบัตรรายการเลย

๖. โต๊ะรับ - ส่งหนังสือ ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๕๑.๕๔ ส่วนใหญ่ที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะจำนวนนักเรียนที่ยืมหนังสือมีน้อย และส่วนใหญ่ก็ใช้โต๊ะทำงานของบรรณารักษ์เป็นโต๊ะรับส่งหนังสือไปด้วย ดังนั้นบรรณารักษ์จึงไม่เห็นความจำเป็นของการมีโต๊ะรับ - ส่งหนังสือ

๗. ตู้เก็บอุปกรณ์การสอนได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๒๕.๕๓ เหตุผลที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะห้องสมุดมีอุปกรณ์การสอนน้อยมาก นอกจากลูกโลก แผนที่แล้ว อุปกรณ์ประเภทรูปภาพแผนภูมิ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ มีจำนวนเพียงเล็กน้อยในห้องสมุดโรงเรียนเท่านั้น เนื่องจากอุปกรณ์ดังกล่าวส่วนใหญ่ได้เก็บไว้ตามหมวดวิชาต่าง ๆ หรือเจ้าหน้าที่พิสดารเป็นผู้เก็บ ดังนั้นห้องสมุดจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีตู้เก็บอุปกรณ์การสอน ผลจึงปรากฏว่าโรงเรียนประชาบาล ๕๗ โรงเรียน ใน ๖๔ โรงเรียน เทศบาล ๑๐ โรงเรียน ใน ๑๑ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๑๐ ใน ๑๒ โรงเรียน และโรงเรียนกรมสามัญศึกษาทุกโรงเรียนไม่มีตู้เก็บอุปกรณ์การสอนของห้องสมุดเลย

๘. รถเข็นหนังสือ ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๑.๐๖ เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเนื่องจากจำนวนหนังสือในห้องสมุดแต่ละโรงเรียนมีน้อย และเนื้อที่ห้องสมุดก็ไม่กว้างขวางเท่าใดนัก ดังนั้นการใช้รถเข็นจึงมีความจำเป็นน้อย ซึ่งปรากฏว่ามีห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษาเพียงโรงเรียนเดียวที่มีรถเข็น และได้เกณฑ์มาตรฐาน

๙. เครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย มีเพียงร้อยละ ๔.๒๖ เหตุผลสำคัญที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีงานที่จะต้องใช้เครื่องพิมพ์ดีดบ่อยนัก เช่น การจัดพิมพ์บัตรรายการหรือเอกสารอื่น ๆ ของห้องสมุด ถึงแม้จะมีงานที่ต้องใช้เครื่องพิมพ์ดีดเป็นครั้งคราวก็สามารถใช้เครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนได้โดยสะดวก จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องมีเครื่องพิมพ์ดีดของห้องสมุดโดยเฉพาะ อีกประการหนึ่ง เครื่องพิมพ์ดีด

ปีราคาแพงและอาจเกิดความจำเป็นสำหรับห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่ว ๆ ก็ได้

๑๐. หนังสือ จำนวนหนังสือต่อนักเรียน ๑ คน ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๑๔.๑๔ เท่านั้น เหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งผู้วิจัยได้ทราบจากบรรณารักษ์และผู้บริหารคือการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ และอาจมีเหตุผลอื่น ๆ อีก เช่น ห้องสมุดอยู่ในระหว่างการก่อตั้ง หรือบรรณารักษ์อาจไม่ทราบว่าควรจะมีหนังสือจำนวนเท่าไรต่อนักเรียน ๑ คน ซึ่งจะเหมาะสม การแก้ปัญหาการขาดแคลนหนังสือนี้เห็นว่าบรรณารักษ์และผู้บริหารส่วนใหญ่ก็ได้พยายามแก้ไขโดยการของบประมาณเพิ่มเติม การขอบริจาคจากผู้ปกครอง ครู บริษัท ห้างร้าน สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนการทอดผ้าป่าหนังสือ เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ดี

๑๑. วารสาร จำนวนวารสารได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๓๔.๐๓ เหตุผลสำคัญที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะห้องสมุดได้รับงบประมาณในการบอกรับหรือซื้อวารสารจำนวนจำกัดซึ่งไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน แต่บรรณารักษ์ห้องสมุดสังกัดต่าง ๆ ก็ได้พยายามแก้ไขโดยขอบริจาควารสารที่ใช้แล้วจากครู หรือผู้ปกครอง และบอกรับวารสารของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร สถานทูตต่าง ๆ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนวารสารได้มาก

ส่วนการเก็บวารสารเท่านั้น ส่วนใหญ่บรรณารักษ์เก็บรวบรวมใส่ตู้ถึงร้อยละ ๔๔.๔๕ ทั้งนี้อาจเนื่องจากไม่มีเวลาหรือขาดอุปกรณ์ในการเย็บเล่มวารสาร และมีเพียงร้อยละ ๓๕.๐๐ ที่บรรณารักษ์ได้เย็บเล่มวารสาร

๑๒. หนังสือพิมพ์ จำนวนหนังสือพิมพ์ที่ห้องสมุดบอกรับได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๔๕.๓๕ เหตุผลที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะโรงเรียนอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารทำให้ไม่สะดวกในการบอกรับหนังสือพิมพ์ การแก้ปัญหาการขาดแคลนหนังสือพิมพ์นั้นบรรณารักษ์ก็ได้แก้ไขโดยให้ผู้ปกครองหรือครูรับให้ห้องสมุดบ้าง หรือขอหนังสือพิมพ์ใช้แล้วบ้างซึ่งพอแก้ปัญหาได้บ้าง ส่วนการเก็บหนังสือพิมพ์เท่านั้นส่วนใหญ่อันบรรณารักษ์จะเก็บขายทั้งหมดถึงร้อยละ ๖๘.๐๔ และมีการทำกฤตภาคเก็บไว้เพียงร้อยละ ๗.๔๕ เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าบรรณารักษ์ไม่เห็นความสำคัญของการทำกฤตภาค ไม่ได้จัดสรรสำหรับเก็บ หรือบรรณารักษ์ไม่มีเวลาในการทำก็ได้

๑๓. บรรณารักษ์ ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาได้เกณฑ์มาตรฐานถึงร้อยละ ๕๕.๖๘ แต่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ได้เกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๑๘.๐๘ เท่านั้น เหตุผลสำคัญที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะทุกสังกัดยังไม่มีการกำหนดตำแหน่งของบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ก็รับหน้าที่นี้ด้วยความสมัครใจ เนื่องจากมีความรักงานด้านนี้ แต่ส่วนมากก็ยังคงทำหน้าที่สอนด้วยสัปดาห์ละหลายชั่วโมง ทำให้ไม่มีเวลาทำงานเกี่ยวกับห้องสมุดได้เต็มที่ การแก้ปัญหาเรื่องนั้นนอกจากจะกำหนดตำแหน่งบรรณารักษ์โดยเฉพาะแล้ว ก็อาจทำได้โดยจัดอบรมครูบรรณารักษ์ ซึ่งเรื่องนี้อิงค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาก็ได้พยายามจัดอบรมครูบรรณารักษ์เป็นครั้งคราว ถึงแม้จะอบรมในระยะสั้นเพียง ๕ วัน แต่ก็นับว่าเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่บรรณารักษ์ได้มาก

สำหรับผู้ช่วยบรรณารักษ์ซึ่งทำหน้าที่ช่วยงานบรรณารักษ์ในทุก ๆ ด้าน จะมีเฉพาะห้องสมุดโรงเรียนที่มีกำลังครูเพียงพอ ซึ่งก็มีเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ ๓๕.๑๑ เท่านั้น ห้องสมุดโรงเรียนเกือบทุกโรงเรียนจะแก้ปัญหานี้โดยให้นักเรียนช่วยงานในห้องสมุดในด้าน การเก็บหนังสือ และการรักษาความสะอาดห้องสมุด เป็นต้น

๑๔. คนงานดูแลความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์ ไม่มีห้องสมุดโรงเรียนสังกัดใดมีคนงานดูแลความสะอาดโดยเฉพาะเลย เนื่องจากทุกโรงเรียนก็มีการโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่รักษาความสะอาดเป็นประจำอยู่แล้ว

อนึ่ง การบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดอาจจัดขึ้น เช่น บริการหนังสือจอง การบริการตอบคำถาม การบริการแนะนำการอ่าน การประชุมนิเทศการใช้ห้องสมุด ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น การเล่านิทาน การจัดนิทรรศการ การแนะนำหนังสือใหม่ การเชิญวิทยากร การทนายปัญหา ฯลฯ การบริการ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จากการวิจัยพบว่าห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการบริการและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวน้อยมาก ซึ่งอาจเนื่องจากสาเหตุหลายด้านเช่น

๑. บรรณารักษ์ไม่มีเวลาจัด เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมากเกินไป

๒. บรรณาธิการมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดบริการและกิจกรรม เหล่านี้ น้อย

๓. ขาดความร่วมมือประสานงานที่ีระหว่างครูประจำวิชา ครูประจำชั้น หรือ หัวหน้าสายวิชา

๔. ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาทั้งทางด้านกำลังใจ และงบประมาณในการจัด

๕. กิจกรรมบางอย่างครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา เป็นผู้จัดอยู่แล้ว

นอกจากนี้การที่สภาพของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด กับ เกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ ๑ อาจเป็นเพราะว่า

๑. มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้สูงเกินไปสำหรับฐานะของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดต่าง ๆ โดยทั่วไป ถึงแม้ว่าเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานขั้นต่ำก็ตาม

๒. มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น เป็นเพียงข้อเสนอแนะ ซึ่งไม่มีผลบังคับในแง่กฎหมาย โรงเรียนสังกัดใดจะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ซึ่งถ้าโรงเรียนใดจัดห้องสมุดได้ดีก็เป็นเพียงการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนวิธีหนึ่ง

๓. ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ อาจไม่ให้ความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควร จึงจัดสรรงบประมาณให้น้อย ทำให้บรรณาธิการไม่สามารถปรับปรุงห้องสมุดได้อย่างเต็มที่

อนึ่ง จากการวิเคราะห์ค่าของคะแนนเกณฑ์มาตรฐาน ปรากฏว่าห้องสมุดแต่ละสังกัดได้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เรียงลำดับดังนี้ โรงเรียนกรมสามัญศึกษา $\bar{X} = ๔๓.๖๗$ โรงเรียนประชาบาล $\bar{X} = ๓๖.๔๔$ โรงเรียนเทศบาล $\bar{X} = ๒๔.๑๘$ และโรงเรียนราษฎร์ $\bar{X} = ๑๕.๑๘$ แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย เป็นรายคู่แล้ว พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลกับห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนห้องสมุดอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุผลที่ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดต่าง ๆ มีความแตกต่างกันนั้นอาจจะ

สาเหตุ เช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในสมมุติฐานข้อที่ ๑ และอาจมีสาเหตุเฉพาะรายสังกัดดังนี้

๑. ห้องสมุดโรงเรียนประชาบาลมีจำนวนมากว่าสังกัดอื่น ๆ งบประมาณที่ได้รับโดยเฉลี่ยจึงอาจจะได้รับน้อยไม่เพียงพอแก่การปรับปรุงห้องสมุด

๒. ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล มีงบประมาณอันจำกัดส่วนใหญ่ได้จากภาษีอากรในท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้จ่ายในกิจการของเทศบาลในทุกด้าน ทำให้ได้รับเงินอุดหนุนน้อย โดยเฉพาะการปรับปรุงห้องสมุด

๓. ห้องสมุดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา มีจำนวนเพียง ๓ โรงเรียน และทุกโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนที่สงวนไว้เพื่อปรับปรุงทางด้านวิชาการ ทำให้การจัดสรรงบประมาณอาจมีมากกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ซึ่งปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยเกณฑ์มาตรฐานเท่ากับ ๔๓.๖๗ ซึ่งสูงกว่าสังกัดอื่น ๆ แต่ก็ยังมีข้อมูลอีกหลายรายการที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานซึ่งแสดงให้เห็นว่ากรมสามัญศึกษาก็มิได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงห้องสมุดไปได้ เกณฑ์มาตรฐานอย่างแท้จริง

๔. ห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ เป็นห้องสมุดที่มีคะแนนเฉลี่ยของเกณฑ์มาตรฐานต่ำกว่าสังกัดอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ให้ความสำคัญของห้องสมุดน้อยมุ่งปรับปรุงทางด้านอื่นซึ่งโรงเรียนได้รับผลประโยชน์โดยตรงอย่างรวดเร็วมากกว่า เช่น การขยายชั้นเรียน เป็นต้น แทนที่จะใช้เงินจำนวนมากในการปรับปรุงหรือสร้างห้องสมุดขึ้นใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ตามปรากฏว่ายังมีโรงเรียนราษฎร์บางโรงเรียนก็ให้ความสำคัญของห้องสมุดพยายามปรับปรุงอยู่เสมอ จนห้องสมุดสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างน่าพอใจ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในระดับต่าง ๆ ของแต่ละสังกัด

๑.๑ ห้องสมุดโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของเด็ก ผู้บริหารจึงควรพิจารณาหาทางปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ห้องสมุดมีคุณภาพได้ เกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

๑.๒ ควรให้ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์มีเวลาทำงานด้านห้องสมุดอย่างเต็มที่ ถ้าจำเป็นต้องสอนด้วย ก็ไม่ควรมีชั่วโมงสอนเกินสัปดาห์ละ ๑๐ ชั่วโมง /

๑.๓ การพิจารณาแต่งตั้งครู อาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ควรคำนึงถึง คุณวุฒิตามที่ระบุไว้ใน เกณฑ์มาตรฐานด้วย

๑.๔ ควรจัดอบรมครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ที่ยังไม่มีวุฒิได้ตาม เกณฑ์มาตรฐาน อย่างทั่วถึง และรีบด่วน และส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิได้ตาม เกณฑ์มาตรฐานอยู่แล้ว ได้รับการศึกษาอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ

๑.๕ ควรตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อให้ห้องสมุดแต่ละแห่งสามารถพัฒนาปรับปรุงไป สู่เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ และสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานยิ่งขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับครูทำหน้าที่บรรณารักษ์

๒.๑ บรรณารักษ์ควรเป็นสื่อกลางระหว่างครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และ ผู้บริหาร เพื่อการพิจารณาวางแผน เพื่อใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน อย่างเต็มที่

๒.๒ บรรณารักษ์ควรจัดให้มีบริการห้องสมุด และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอตามกำลังงบประมาณ และเวลาที่อำนวย ให้

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

๓.๑ ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร และการบริการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนปัญหาในการบริหารและการบริการแก่ครู และนักเรียน

๓.๒ ควรศึกษาถึงบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

๓.๓ ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ ที่สอนโดยใช้ห้องสมุด และสอนโดยไม่ใช้ห้องสมุด